

زیانکاران واقعی در قیامت

بزرگ‌ترین سرمایه انسان وجود اوست؛ اگر آن را در راه بندگی خداوند صرف کند، سرمایه را افزایش داده و سعادت دنیا و آخرت را کسب کرده است؛ اما اگر در معصیت خداوند صرف کرد و تمام همت خود را دنیا قرار داد، سرمایه را باخته است؛ زیرا عمر خود را برای امور فانی و غیرقابل انتقال به آخرت صرف کرده است.

خداوند متعال در این باره می‌فرماید:

﴿قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾^۱

بگو: زیانکاران واقعی آنان‌اند که سرمایه وجود خویش و بستگانشان را در روز قیامت از دست داده‌اند! آگاه باشید زیان آشکار همین است!

و در سوره عصر به جز یک گروه، همه انسان‌ها را در زیان دانسته و می‌فرماید:

﴿وَالْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾^۱

سوگند به عصر که انسان‌ها همه در خسران و زیان‌اند، مگر افراد و اقلیتی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده‌اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و به صبر توصیه نموده‌اند.

علامه طباطبایی رحمته الله در تفسیر این آیه می‌فرماید:

«اینکه در این آیه کلمه «خسر» بدون الف و لام آمده به منظور بزرگداشت آن بوده، و خواسته است بفهماند انسان در خسرانی عظیم است. احتمال هم دارد به منظور تنويع باشد تا بفهماند آدمی در نوعی مخصوص از خسران قرار دارد، غیر از خسران مالی و آبرویی، بلکه خسران در ذات که خدای تعالی درباره‌اش فرموده: ﴿الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾^۲

جمله ﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ استثنای از جنس انسان است که محکوم به خسران است، و استثنایندگان افرادی هستند که متصف به ایمان و اعمال صالح باشند که چنین افرادی ایمن از خسران‌اند»^۳.

۱. عصر: ۳-۱.

۲. زمر: ۱۵.

۳. المیزان: ج ۲۰، ص ۳۵۶.

نکته مهم این است که اگر انسان تمام همتش را دنیا قرار دهد و عمرش را صرف آن کند و از آخرت غافل شود زیان بزرگی دیده است؛ زیرا نمی‌تواند این دستاورد عمرش را به عالم دیگر انتقال دهد. به تعبیر مولوی گویی خانه‌ای در زمین فرد دیگری ساخته است.

در زمین مردمان خانه مکن کار خود کن کار بیگانه مکن
کیست بیگانه تن خاکی تو کز برای اوست غمناکی تو^۱
همچنین خداوند متعال در آیه دیگری زیانکارترین افراد را این چنین معرفی می‌کند:

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وِزْنًا﴾^۲

بگو آیا به شما خبر دهیم که زیانکارترین [مردم] کیان‌اند؟ آنها که تلاش‌هایشان در زندگی دنیا گم [و نابود] شده، با این حال گمان می‌کنند کار نیک انجام می‌دهند! آنها کسانی هستند که به آیات پروردگارشان و لقای او کافر شدند، به همین جهت اعمالشان حبط و نابود شد؛ لذا روز قیامت میزانی برای آنها برپا نخواهیم کرد.

۱. مثنوی معنوی: ج ۲، ص ۱۹۲.

۲. کهف: ۱۰۵ - ۱۰۳.